

Geschiedenis van Dorst

De woonomgeving

Bekijken we de kadasterkaart van ±1830 dan zien we dat het grondgebied van Dorst in verschillende gebieden is opgedeeld. Straatnamen waren er nog niet en om de administratie overzichtelijk te houden was het grondgebied opgedeeld in wijken.

Vanaf het begin is Steenhoven; Seters en Dorst een administratieve eenheid. In 1839 bij de eerste volkstelling telt men in Dorst vanaf nummer 232 door tot 268. Dezelfde manier van huisnummering komen we ook tegen in het latere bevolkingsregister vanaf 1850. In het register van 1920 komen we de panden Rijksweg 96 en 98 nog tegen onder het nummer 120c1 cq 120c1a. Voor 1811 was er helemaal geen nummering en was het dus wenselijk om een perceel zo nauwkeurig mogelijk te omschrijven.

De ligging van een perceel werd bepaald door de eigenaren van de omliggende percelen te noemen. Een voorbeeld van een perceelomschrijving vinden we in de vestbrief van 8 maart 1448; *Jan Aertssen vendit Marie Jan Katelinesdochter van Holte 2 veertel rog erfpacht te betalen op Lichtmisse uit en op de helft van halfvierendeel bunder erfs gelegen te Dorst naast Thijs Niclijsse erve op bijde zijde, strekkende met beide einde op 's Herenstraat.*

Gevest anno 8 maart 1448

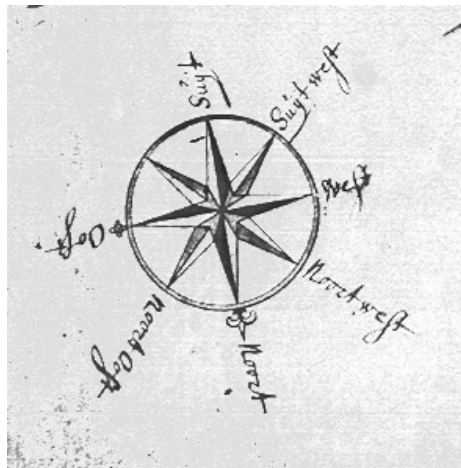
Welke erfpacht voorn. de zelve Jan bestorve is van zijn oude moeder.

Met 's Herenstraat wordt de Baarschotestraat bedoeld, want dit is de verbindingsweg vanaf Breda naar 's Hertogenbosch.

Een ander voorbeeld is van 25 januari 1538; *Marie Cleijs Goossensdochter met Aert Janssen van den Voorthuizen hare man en voogd verkopen Cornelis Cleijs Willemsem omtrent een bunder erf gelegen tot Dorst; Peter die Heich op de oostzijde en de Berschot op de westzijde en noordwaarts, houdende zuidwaarts op 's Herenstraat. Te vrijen en te waren met Herenchijns en 25 stuivers erfchijns en nog 8 gulden loschijns jaarlijks uitgaande.*

Gevest 25 januari 1538.

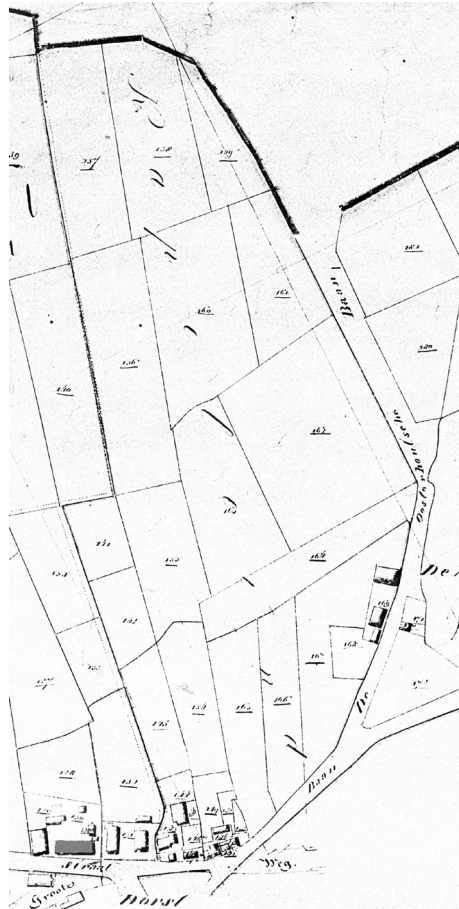
In deze omschrijving komen we een veel gebruikte omschrijving een perceelligging tegen. Daar men nog niet beschikte over een kompas ging men uit van de zonnestand. De windroos werd op de kaarten niet met de noordpunt naar boven maar naar onderen getekend. De omschrijving van de ligging van een perceel begon dan meestal, zoals in bovenstaand voorbeeld, vanuit het oosten. Afhankelijk van de gegevens werden de andere windrichtingen genoemd, meestal over zuid naar west en noord. Het genoemde perceel ligt dus aan de noordzijde van de

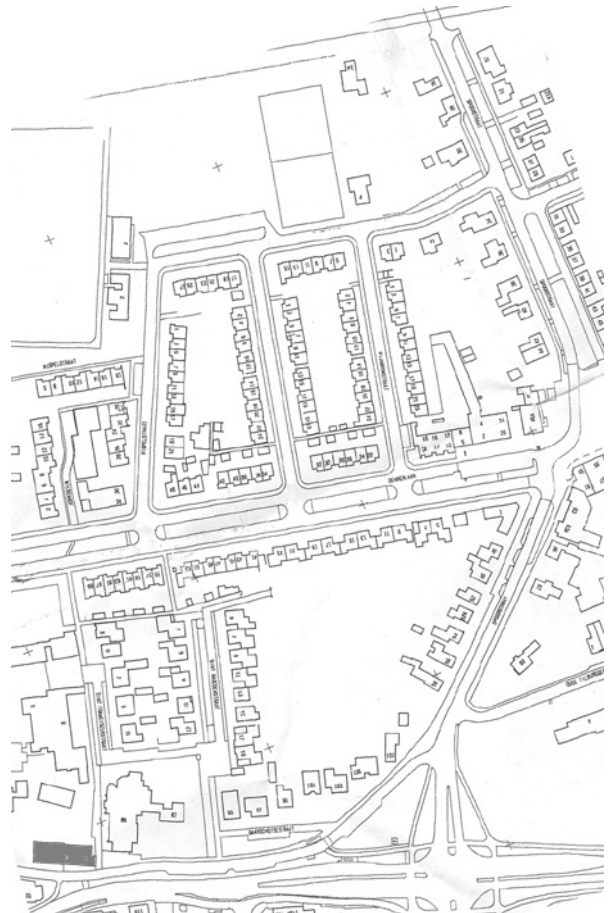
Windroos zoals deze getekend staat op de kaart van Dorst uit 1656

Baarschotsestraat. Om tot een nog duidelijkere omschrijving van een perceel te komen werd bepaald gebied met een veldnaam aangeduid. Op de eerste kadasterkaart komen de volgende veldnamen tegen; het Droogblik, den Berschot, Koeistraat, Kapeleind, de Meerberg, Heiningen, de Rietschotten, de Scholen, de Houwen, de Schotjes, de Dortse Ackers, de Boontuinen, de Leverden, de Hoge Ackers, het Breedven en de Woestein. Naast deze namen komen we in het archief nog andere veldnamen tegen zoals de Bosheining en Knevelhoeken.

Naast de in het archief aanwezige kadasterkaart is deze tegenwoordig ook terug te vinden op www.dewoonomgeving.nl. De kwaliteit is slecht zodat de kaart moeilijk uit te printen is. Onderstaand een gedeelte van Dorst wat als Kapeleind op de kadasterkaart voorkomt en waar nu het Dorpsplein, Spoorstraat en een gedeelte van de Dennenlaan is terug te vinden. Naast het kaartje uit ±1830 heb ik de huidige situatie afgedrukt. Op het rechter kaartje is te zien dat de Spoorstraat nog hetzelfde loopt als "De Baan naar Oosterhout" op het linker kaartje. Afgezien van de woningbouw is de grootste verandering in de omgeving van de Rijksweg. Waar de naam Kapeleind vandaan komt weet ik niet zeker. Het kan zijn dat het te maken heeft met de schuurkerk die aan het begin van dit gebied gestaan heeft.

Gedeelte uit de kadasterkaart van ± 1830.
 Het donker grijze vlakje linksonder is de boerderij naast de kerk.

Gedeelte uit een recente kaart van Dorst.
 Het donker grijze vlakje linksonder is weer de boerderij naast de kerk.

Wordt vervolgd,
 Piet van Beek

Literatuur:
 Regionaal Historisch Centrum Tilburg;
 Rechterlijk archief 256050 en 270008v.
 Oud Administratief archief; gemaallijsten van Oosterhout
 Na 1811
 Kadasterkaarten sectie K de bladen 1, 2 en 3.

Volkstelling 1839.

Bevolkingregister 1850/1860; 1861/1870;
1870/1880/1880/1890; 1890/1900; 1900/1910; 1910/1920 en
1920/1938.

Tabel omnummering huisnummers.